

Gesprek woensdag 19 juni 2019. 9.00 – 10.15

Locatie: RIVM, Bilthoven

Aanwezig vanuit Tata Steel:

Prof. Dr. Sieger van der Laan

Dr. Luc Bol

Drs. Marianne Honkoop

Aanwezig vanuit TNO:

Dr. Harrie Buist

Aanwezig vanuit RIVM:

Dr. Jan Roels

Ir. Joke Herremans

Dr. ir. Janneke Elberse

Aanwezig vanuit provincie Noord-Holland:

Drs. André van Eijk

Besproken onderwerpen

Op verzoek van Tata Steel vindt het overleg plaats. In het gesprek komt een aantal context- en inhoudelijke vraagstukken aan bod.

Tata Steel geeft aan dat er veel onrust is onder bewoners en medewerkers naar aanleiding van het RIVM briefrapport, en dat deze wellicht groter is dan nodig. Tata Steel geeft aan dat het RIVM briefrapport genuanceerder is dan de publiekssamenvatting, aangezien in laatstgenoemde niet is aangegeven dat het om een 'worst case scenario' gaat. De publiekssamenvatting bevat naar het oordeel van Tata Steel minder nuances en doet geen recht aan de bevindingen van het RIVM briefrapport. De media aandacht vergroot de resultaten verder. Omdat veel mensen vermoedelijk niet het briefrapport lezen, maar alleen de publiekssamenvatting of op basis van berichten in de media kennis nemen van de situatie, is naar de mening van Tata Steel een verkeerd beeld ontstaan. Tata Steel erkent emissies te veroorzaken en dat deze zorgen voor overlast. Tata Steel geeft aan het te betreuren door de emissies als een slechte buur gezien te worden. Ze hebben een roadmap ontwikkeld om de hinder te verminderen.

Tata Steel wil bevorderen dat een correct beeld van de situatie bestaat. In die context is het relevant te onderkennen dat niet alle uitstoot of stof een grafietemissie is. Bewoners en media gebruiken de term grafietemissie in een te brede zin.

RIVM geeft aan zich ervan bewust te zijn dat resultaten van haar onderzoek impact hebben. RIVM publiceert haar onderzoeken en vermeldt hierin de gevolgde werkwijze en de onzekerheden in het onderzoek. RIVM kiest haar woorden zorgvuldig om te voorkomen dat onrust onnodig wordt gevoed. Ondanks de volgens het RIVM betrouwbare zorgvuldigheid kunnen in de (social) media bevindingen soms ongenueanceerd worden weergegeven waardoor de publieke opinie wordt gevoed.

Technische vraagstukken

Tata Steel geeft aan dat in dit onderzoek geen rekening is gehouden met de vorm waarin de metalen voorkomen. Die vormen zijn van invloed op de bio-beschikbaarheid van de metalen en risico's voor de gezondheid. In het briefrapport wordt worst-case gerekend met de beschikbaarheid van het metaal. Dit kan leiden tot een overschatting van het gezondheidsrisico. Tata Steel vindt dit onvoldoende benoemd in het rapport en de publiekssamenvatting.

RIVM is bekend met het gegeven dat de verbinding en speciatie waarin de chemische elementen voorkomen kunnen variëren en dat de vorm waarin stoffen voorkomen van belang kunnen zijn in de beoordeling van de gezondheidsrisico's. Desgevraagd wil RIVM echter niet overgaan tot rectificatie van het briefrapport. Rectificatie houdt immers in dat er iets recht te zetten valt en dat is niet aan de orde. Het RIVM meent wel dat zij er goed aan had gedaan in het briefrapport en de publiekssamenvatting explicieter op de beschikbaarheid van de metalen in te gaan. Elk onderzoek kent onzekerheden, waaronder deze. Sommige leiden tot een overschatting en andere tot onderschatting van risico's.

RIVM licht toe dat in het briefrapport is uitgegaan van de aanname dat na inslikken de metalen even goed opgenomen worden in het lichaam en even schadelijk zijn als de metaalverbindingen die zijn gebruikt in de studies waar de toxicologische normen op zijn gebaseerd. Dat is niet ongebruikelijk. Ook in een rapport van Royal Haskoning DHV dat in opdracht van Tata Steel is gemaakt, wordt deze benadering gevolgd. Dit betreft inderdaad een worst case aanname, die waarschijnlijk tot een overschatting van het risico leidt. Het is mogelijk om de vorm waarin de metalen voorkomen, te bepalen. Een risicobeoordeling kan nauwkeuriger worden als de vorm van de metalen wordt bepaald, maar dit vraagt extra tijd. In deze fase van de werkzaamheden is daarom de vorm van de metalen niet in de beschouwing betrokken. RIVM merkt op dat er geen standaardmethoden zijn om bioaccessibility te bepalen en dat over de gevolgen voor de risicobeoordeling geen wetenschappelijke consensus bestaat.

Tata Steel vraagt waarom er veel aandacht is voor PAK's in het briefrapport, terwijl uit het onderzoek blijkt dat het extra kankerrisico onder het verwaarloosbare risiconiveau ligt. RIVM geeft aan dat PAK's geanalyseerd zijn en de resultaten moeten worden weergegeven. Er wordt aandacht aan besteed in het briefrapport en de publiekssamenvatting omdat bewoners veel vragen over PAK's hebben gesteld. Er is geen reden hier niet transparant over te zijn.

Er is gesproken over de beperkte monsternamen. 11 dagen na schoonmaak van de locaties heeft na een grafietalarm bemonstering plaatsgevonden. Hierdoor veeg je depositie die in 11 dagen is neergekomen, op. Er kan niet met 100% zekerheid worden gezegd dat de volledige depositie afkomstig is van de grafietemissie. Tata Steel geeft aan dat het waarschijnlijk verwaaiing van converterslak is en ook van andere bronnen buiten Tata is. De gemeten loodgehalten kan Tata Steel niet verklaren uit de herkomst van het stof.

Tata Steel vraagt zich af waarom in de publiekssamenvatting aandacht is voor fijnstof in grafietemissie of het opeten via gewassen, terwijl dat in dit onderzoek niet onderzocht is. RIVM geeft aan dat in dit project gewerkt wordt vanuit de vragen die bewoners hebben gesteld. Er zijn veel vragen gesteld over het inademen en blootstelling via consumptie van gewassen. RIVM geeft aan dat het van belang is vragen van omwonenden te adresseren. Duidelijk is gemaakt dat deze twee blootstellingsroutes niet zijn onderzocht.

Er is gesproken over mogelijk vervolgonderzoek. RIVM merkt op bij de afwegingen over vervolgonderzoek het van belang te vinden dat resultaten bijdragen tot handelingsperspectief en oplossingen voor een probleem. De vraag is of diepgaand onderzoek hieraan altijd bijdraagt. Het RIVM zal eind juli advies uitbrengen aan de provincie Noord-Holland over mogelijk vervolgonderzoek. Tata Steel biedt aan dat, waar nodig, er bereidheid is data dan wel monsters te delen met RIVM.

In de bewonersavond zal RIVM in de presentatie in het plenaire gedeelte stil staan bij de gevolgde worst case benadering en de onzekerheden die een rol spelen in het onderzoek belichten.